

ΠΑΡΙΑΝΑ

χωτοείδια,
λαογραφία
της Πάρου και

αρχαιολογία
γράμματα τέχνη
'ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ

ΚΩΔΙΚΟΣ
ΕΛΤΑ
1545

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΥΝΟΥΠΙΑΣ - ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗΣ: Κυκλαδονήσια (ποίημα).

Πρωτοπό. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΠΑΠΑΔΕΛΗΣ: 30 χρόνια συνεχούς παρουσίας του περιοδικού «ΠΑΡΙΑΝΑ» (1979-2009).

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Ό Μητροπολίτης Ιωακείμ ο Πάροιος (200 χρόνια από τον θάνατό του).

ΧΡ. ΓΕΩΡΓΟΥΣΗΣ: Οι συγγραφεῖς τῆς Πάρου.

π. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΑΓΓΕΛΗΣ: Πάρος - Μεσόγεια καὶ Λαυρεωτική. Σύνδεσμος μέ τοeis πνευματικούς κρίκους.

ΑΓΓ. ΠΑΡΘΕΝΗΣ: Η Παναγία ἡ Καπετάνισσα (ποίημα).

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Ό ζωγράφος Ιωάννης Σιταράς (50 χρόνια από τον θάνατό του).

ΒΑΣ. ΕΥΣΤ. ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ: 1945-1965: Τά τραγούδια πού τραγουδήσαμε...

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Ἐγγραφα Μονῆς Εὐαγγελιστρίας Παροικᾶς (Γ', τελ.).

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΠΑΡΟΥ: Σ' δλους τοὺς νοσταλγούς ξενιτεμένους γλάρους (ποίημα).

ΣΙΜΟΣ ΜΙΛΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ: Ἀνάδειξη στὸ ὄφρικιο τοῦ Χαρτοφύλακα τοῦ ἱερέως Ἐλευθερίου Λουρδᾶ (1668).

(Συνέχεια στήν 4η σελίδα τοῦ ἔξωφύλλου)

ΜΝΗΜΗ ΙΩΑΝΝΗ ΣΙΤΑΡΑ

Ο μεγάλος Παριανός ζωγράφος **Ιωάννης Γ. Σιταράς** (1875 - 1959) στις ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ἐνας γοητευτικός νέος, δανδής, πού διακρίθηκε στήν καλλιτεχνική καὶ κοινωνική ζωή τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Σάμου. Βλ. σχετικές μαρτυρίες στό τεῦχος τοῦτο.

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΣΤΟ ΟΦΦΙΚΙΟ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΛΟΥΡΔΑ

[1668]

Κατά Μάϊον τοῦ ἔτους 1667 τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως προηῆθε στήν καθαίρεση τοῦ μητροπολίτου Παροναξίας Μακαρίου ώς «φανέντος ἀναξίου καὶ ἀπροσφόρου πρός ἀρχιερατείαν καὶ μή καταδεξαμένου, χρόνους ἥδη δέκα, παραγένεσθαι καὶ ἐπιλαβεσθαι τῆς ἐπαρχίας». Ἐπί δέκα ὀλόκληρα χρόνια ἀπό τῆς ἐκλογῆς του στὸν θρόνο τῆς Παροναξίας (Αὔγουστος 1657) ὁ Μακαρίος, μέ τὴν ἀνοχὴν βέβαια τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν ὑποστήριξην φίλων του λαϊκῶν ἀξιωματούχων, δέν κατῆλθε ποτέ στήν ἔδρα του, οὕτε ἀνέλαβε τὴ διοίκηση τῆς ἐπαρχίας, τὴν δόποια ἀσκοῦσε, πότε καθαιρούμενος, πότε συγχωρούμενος ἀπό τὸ Πατριαρχεῖο ὁ πρώην Παροναξίας Νικόδημος Γεράρδος, ὁ Νάξιος [πρό 1645 - 1667], τή μεγάλη καὶ σπουδαία ἴστορία τοῦ δόποιου ἔχομε περιγράψει λεπτομερῶς¹.

Μετά λοιπόν τὴν καθαίρεση τοῦ Μακαρίου, ἡ ιερά Σύνοδος προηῆθε στίς 5 Ιουνίου 1667 στήν ἐκλογή νέου μητροπολίτη, τοῦ ιερομονάχου Θεοφάνη Μαυρογιόδάτου, πρωτοσυγκέλου Σμύρνης, στὸν δόποιο, μετά τὴ χειροτονία του σὲ ἀρχιερέα, ἐτόνισε ὅτι «ὅφείλει τοι γαροῦν ἥδη... ἀπελθεῖν εἰς τὴνδε τὴν θεόθεν αὐτοῦ λαχοῦσαν ἀγιωτάτην μητρόπολιν καὶ ἀρχιερατικῶν ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς... ώς γνήσιος μητροπολίτης Παροναξίας καὶ ὅν καὶ ὄνομαζόμενος...». Κατῆλθε λοιπόν ὁ Θεοφάνης στή Νάξο καὶ ἀνέλαβε τὴ διοίκηση τῆς μητρόπολης καὶ τὴ διαποίμανση τῶν ὁρθοδόξων χριστιανῶν.

Τόν Δεκέμβριο τοῦ ἔπομένου χρόνου, εὑρισκόμενος ὁ Θεοφάνης σὲ ἐπίσκεψη στήν Πάρο, ἀπένειψε στὸν ιερέα Παροικίας Ἐλευθέριο Λουρδᾶ τὸ ὁφρίκιο τοῦ χαρτοφύλακα, ἐκκλησιαστικό δηλαδή ἀξιωμα κατά τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας. Τό σχετικό ἔγγραφο τοῦ Θεοφάνη ἔχει ώς ἔξης, κατά μερική διόρθωση τῆς δοθογραφίας.

† Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Κυρίου ὁ ἔως τρίτου οὐρανοῦ

ομέγας ἀπόστολούκου, δέως τειχους σῶμαν αὐταῖς μετάκουσες προπορίης
ταῖς αὐτοῖς περίθλοις γράφει. Κριτικός οὐτούσιος πρὸ δυτέρου, καὶ ποιητής
ἡ τεττάνης τημένην τοῦ προτελείας παρονεψη, ἐνεργητής τοῦ ποιητοῦ. καὶ τοῦ ἑπτατοῦ
τοῦ αὐτοῦ επαρχεῖ; χειρῶν εἰς εχθρούς ἔχει, εἰδὶ αὐτῷ θεραπεύει πεπλεύτερον
εἰρων γῆρας ἐνώπιον παρονεψη, ἀνθεῖα τρύπων καὶ ἀλιστρῶν. Τέρει τειχίς εἰλευθερία τῶν
κηνῶν λουρᾶ, εὐθάλεια αὐτοῦ χαρτοφυλακῆς τοῦ ἐπιστολοῦ ποιητανῆς καὶ τελεταρχῆς ποιητῆς
εἰλι αὐτοῦ πατερίας ἔχεται δὲ αὐτῷ ἐφιρευτῶντι. ἔχειλας τούτων, καὶ προσπολιωτοῖς ἐν
ταῖς θεοῖς, καὶ τοῖς αὖτις εἰδῶν, δρύσις. Σύδοτοι φύρατο κατέβλιστοι, μηδὲ τοῦτος θεοὶ^{τοῦ}
τρεπόμενος. εἰς αὐτοὺς προστελλεῖται εἰς εἰστοῖς θεοῖς καὶ τοῖς θεοῖς Διονύσοις τοῦ διεθεοῦς πεντρέντων
τοῦτοι ἄλλοι, τούτους γενέτεροι αὐτοῖς θεοῖς θεοῖς μυστηριώτεροι. Σύδοι εἰς τούτους τοῖς
τοῖς, γέρωντος τοῖς παῖδασικοῖς, τοῖς εἰλι κατερίω τούτων περιοίκοις, τούτοις αὐτοῖς καὶ
τοῖς μηδετεροῖς, καταὶ τούτοις απετεῖ, εἰ δηρι αργέσις αδηγνύσσος καὶ φροντισμοῖς ἐγένετο.
τοῖς τοῦ περιτοτευκτήδων παῖδας φέρεται. Λεύκηντοι αὐτοῖς οἱ παῖδες συστάτοι, γενν
τοῖς αὐτοῖς καὶ ἔργοις αγρανθεῖσι τοῦτον.

Καρπούζη τοιμάτιον ἀπόθετερον. εποίησεν τοντούς. αὐτὸν Καρπούζην.

Τό εγγραφο τοῦ Μητροπολίτου Παροναξίας Θεοφάνη, πρωτότυπο, σέ δίφυλ-
λο χαρτί διαστ. 0.30 x 0.21 ἑκ. Συντάχθηκε στήν Παροιμιά τὸν Δεκέμβριο 1668.
Ἄριστερά τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Παροναξίας ἡ σφραγίδα τοῦ Θεοφάνη. Φέρει τήν
ἐπιγραφή: «Ο ταπεινός Θεοφάνης μητροπολίτης Παροναξίας καὶ ἔξαρχος Πα-
ντός Αἴγαίου». Στή σφραγίδα κάτω ἀπ' τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας βρεφοκρατού-
σας τό οἰκόσημο τῆς οἰκογένειας Μαυροκορδάτου, πού εἰκονίζει μονοκέφαλο
ἀετό (Βλ. σχετ. N. X. Ἀλιπράντη, Ιερεύς Ἐλευθέριος Λουρδᾶς, χαρτοφύλακς στό
Καστέλλη τῆς Παροιμιᾶς Πάρου, «Κυκλαδικό Ἡμερολόγιο» Γ' 1998, σ. 118-123,
τῶν Κεφαλληνιάδη, Σοφιανοῦ καὶ Φιλιππότη (Σημ. N. X. A).

ἀναβάς καὶ ἥκουσεν ἄρρητα ρήμα²τα, αὐτός πρός τε τόν γράφον<τα> ἔφη· κατάστησον πρεσβυτέρους καὶ ἥγονούνος· ἐπειδὴ καὶ ³ἡ ταπεινότης ἡμῶν Θεοῦ προνοίᾳ, τό τῆς Παροναξίας ἐνεμπιστευθέν μοι ποίμνιον καὶ ὡς ἐπιστάτης ⁴τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, χρεῖ οὖν καὶ κληρικούς ἔχων ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ πρώτης τε πεντάς καὶ δευτέρας ⁵εὐρών γάρ ἐν τῷ Καστελίῳ Παροικίας ἄνδρα τίμιον καὶ ἄξιον ἵερει τινί Ἐλευθερίῳ, τίνι ⁶κλῆσιν Λουρδᾶ, ἐκέλευσα αὐτὸν χαρτοφύλαξ τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίουν καὶ τελεταρχικοῦ Πν(εύμα)τος ⁷ἐν τῷ αὐτῷ καστελίῳ· ἐχέτω δέ αὐτό ἐφόρουν ζωῆς τον ἔχοντος τήν στάσιν καὶ προσκύνησιν ἐν ⁸ταῖς θείαις καὶ ἴεραις εἰκόσιν, ὅπιστεν τοῦ σκενοφύλακος κατά τήν τάξιν καὶ ὡς τῆς πρώτης πεντάδος, εἰς ὃν, πρωτοκάλεστος ἐστίν ἐν τοῖς θείοις καὶ ἴεροῖς λειψάνοις τῶν εὐσεβῶς κεκοι<μη>μένων ἐ¹⁰χοντας ἀδειαν τοῦ φροεῖν καὶ ἐπιγονάτιον ἐν ταῖς θείαις μνησταγωγίαις. Διό ἐντέλλομαι πᾶ¹¹σιν ὑμῖν, ἴερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς, τοῖς ἐν τῷ καστελίῳ τούτῳ Παροικίας τιμάτε αὐτὸν καὶ ¹²εὐλαβεῖσθε καθώς τό δίκαιον ἀπαιτεῖ ἐν βάρει ἀργείας ἀσιγνώστον καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτον.

¹³ Ὁθεν εἰς τήν περί τούτον δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν δεδώκαμεν αὐτῷ τό παρόν συστατικόν, εἰς ἐν¹⁴δειξιν καὶ ἐνισχύσει αὐτῷ καὶ ὁ Θεός ἐργάζεσθαι τό ἀγαθόν.

¹⁵ Ἐν Παροικίᾳ ἐν μηνί δεκεμβρίῳ, ἔτει Χρ(ιστ)οῦ γεννήσεως αχεινή, ἵνδικτ. ξ.

¹⁶ [Τ.Σ.] † ὁ Παροναξίας Θεοφάνης².

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σύμον Μιλτ. Συμεωνίδη, Τό Ἀρχιπέλαγος κατά τόν πόλεμο Τουρκίας - Βενετίας (1645 - 1669) καὶ οἱ ἀρχιερατικές ἐναλλαγές στίς ὁρθόδοξες ἐπισκοπές, «Μηλιακά», Γ' (1989), σσ. 72 - 75 καὶ, τοῦ ἰδίου, Οἱ ἀρχιερατικές ἐναλλαγές στή Μητρόπολη Παροναξίας (1632 - 1670), Ιστορικά στοιχεῖα πού ἀγνοήθηκαν, περιοδ. «Ἀρχατός», ἔτος Γ', τεῦχος 4, Νάξος Αὔγ. - Οκτ. 1997, σσ. 31 - 32.

2. Γενικά Ἀρχεῖα Κράτους, Συλλογή Κ. 8.

ΣΙΜΟΣ ΜΙΛΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ